

Friskolornas framtid i fara

Den dynamik och utveckling som finns i fristående gymnasier hotas av de förslag som Gymnasiekommittén lägger fram. Den konkurrens med de kommunala skolorna, och som dessa själva gynnas av, är i fara. Ett decenniums skolutveckling riskeras om hela gymnasiekommitténs förslag genomförs.

De förslag, som den parlamentariskt tillsatta gymnasiekommittén lagt har fått kritik från många remissinstanser. Många påpekar att genomförandet blir dyrbart och befarar att det kommer att genomföras med för lite tid till förberedelser. En huvudinvändning är att det föreslagna nya gymnasiet kräver stora skolor och inte kommer att kunna genomföras av många kommuner. Samma sak drabbar naturligtvis friskolorna.

Föråldrat tänkande

Gymnasiekommitténs förslag med många och breda ingångar till gymnasieskolan ser bra ut på papperet, men är inte förankrad i verkligheten. Det luktar gammeldags social ingenjörskonst och utgår från ett stordriftstänkande. Utgångspunkten verkar ha varit att det bara är den kommunala gymnasieorganisationen som ska styra utbildningsutbudet. Tanken att det kan vara en vinst för skolutvecklingen som helhet att också värna enskilda personers möjligheter starta och driva skolor på ett annat sätt än det gängse har inte funnits med.

De flesta fristående gymnasieskolor är små och kommer inte att ha någon möjlighet att erbjuda de breda ingångar till gymnasiet som Gymnasiekommittén föreslår. Alla elever är olika och har olika behov. Med friskolereformen fick individen möjlighet att välja en skola, program och profil enligt sina egna personliga önskemål. Förslaget från gymnasiekommittén kringskär denna möjlighet på ett förödande sätt. Låt de elever som vet vad de vill redan när de börjar i gymnasiet också få en valmöjlighet.

Risker

För att kunna starta gymnasieskolor kommer det, om förslagen genomförs att krävas ökad samverkan mellan kommuner och mellan kommuner och friskolor. Friskolerörelsen samverkar självfallet gärna med de kommunala skolorna, men vi anar vilken huvudman som i många kommuner kommer att gynnas i ett sådant samarbete.

Det är naturligt att den som sitter på pengarna, dvs. kommunen, kommer att vilja diktera villkoren helt och hållet i en sådan samverkan. Detta leder till fristående gymnasier under kommunala tak. Risken är dessutom

stor att kommuner bara kommer att vilja ha friskolor med utbildningar som kompletterar de kommunala skolorna. Etablering av fristående gymnasier, som konkurrerar med deras egna genom att erbjuda samma sektorer och inriktningsblock, kommer sannolikt inte att intressera kommunerna.

Även friskolorna måste ha klara ekonomiska förutsättningar och möjlighet att planera på några års sikt. De regler, som infördes vid årsskiftet, har givit många friskolor sämre förutsättningar och svårighet att planera för framtiden. Gymnasiekommittén borde ha tagit initiativ till att ändra dessa regler.

Öka friheten för alla skolor

Friskolornas betydelse för skolutvecklingen uppmuntras i många kommuner, men långtifrån i alla. Kortsiktiga ekonomiska hänsyn riskerar valmöjligheterna för många elever runt om i landet.

Både Gymnasiekommittén och Skollagskommittén föreslår att begreppet fristående skola ska bytas ut mot enskilda skolor. Jag kan inte förstå tanken att ändra på ett väl inarbetat, lättförståeligt och uppskattat begrepp. Man kan ju undra om det beror på att friskolorna blev för bra.

Att inskränka friskolornas utveckling är fel väg. Låt i stället fler kommunala skolor bli mer självständiga. Satsa på kommunala och fristående friskolor - för elevernas skull.

Tomas Johansson
Ordförande Friskolornas Riksförbund